

ישראל טורקיה הניצחון המשפטי

בימים האחרונים גוברת התחושה כי לאור המתקפה הדיפלומטית הטורקית ה"התנצלות" הישראלית על אירועי המרמרה לא הייתה במקומה. התחושה היא שישראל נתפסה לכאורה באקט של חולשה, שרק מדרבן את העומד בראש הממשל הטורקי להוסיף ולהתנגח בישראל. ובכן, כפי שנדגים להלן, לא כך הדבר // עו"ד יואב הריס

עו"ד יואב הריס | צילום: //

ואשר מטרתן אינה אלא לפגוע ולגרור נזק לאוכלוסייה האזרחית הישראלית. המצור הימי לכשעצמו מהווה אמצעי הגנה מוכר על ידי הדין הבינלאומי- למשל אמנת San Remo משנת 1994 באשר לקונפליקטים חמושים בים². נוסף כאן ונבהיר כי סמכויות בית המשפט לימאות בחיפה כפי שאלה הוגדרו על ידי המנדט הב- ריטי בעת הקמתו, כללו גם את הסמכות לתפוס ולהחרים אניות הפורצות מצור ימי מוכרז כדין³. מפלה משפטית נוספת אותה נחלה טורקיה בדו"ח פאלמר מתייחסת למטרת המשט עצמו. הדו"ח קובע כממצא עובדתי כי מטרת המשט המוצהרת הייתה לעורר מודעות ציבורית ולהפר ולפרוץ את המצור הימי עליו הכריזה מדינת ישראל ומארגניו הודיעו מראש כי לא יצייתו לכל הוראה או אזהרה מטעם מדינות האזור הנוגעות לתנועת אניות. הדו"ח מקשה ושואל- אם אכן מטרת המשט הייתה הומניטרית, מדוע היה צורך בכמות של 700 משתתפים- 546 מהם על המרמרה לבדה? והכיצד יוצא גם שכמות האספקה שהייתה למרמרה הייתה סמלית ולא מן הנמנע שנועדה לצורכי המשתתפים בהפל- גה ולא לתושבי עזה דווקא. עוד מציין הדו"ח כי למרות שבעזה אין שירותי נמל המסוגלים לפרוק את האספקה המיועדת הרי שמארגני המסע דחו את ההצעות שהועלו לפרוק את המטענים בנמלים אחרים ולהעבירם משם לעזה. כל אלה מעידים כי מטרת המשט הייתה הפרת המצור הימי, ולא דווקא האספקה עצמה לתושבי עזה.

אי לכך, ממשיך וקובע דו"ח פאלמר כי מש- עמדה לישראל הזכות להטיל מצור ימי הרי שעמדה לה גם הזכות לאכוף אותו ולעצור את המשט- לאחר שהתראות מוקדמות אותן שלח חיל הים לא נענו. בתוך כך דוחה הדו"ח טענה נוספת של הצד הטורקי אשר הלין על כי ההשתלטות נעשתה במרחב הימי שלא מצוי במים הטריטוריאליים של אף מדינה, שכן אכי- פת מצור ימי יכולה להתבצע בכל מקום במים הבינלאומיים (High Seas), ובמידת הצורך ניתן להפעיל במרחב זה את הכוח הנדרש לאכוף את המצור.

מזכיר משרד החוץ הטורקי מזה. הווה אומר, דו"ח פאלמר, עבודת ועדת הבדיקה בראשותו הנו הליך משפטי בפועל שנועד להכריע אלו מבין עמדות הצדדים נכונות וצודקות ועל בסיס אלו ליתן הכרעה בדבר האופן הראוי להתנהלות הצדדים בהמשך.

אחת הסוגיות העיקריות והיסודיות שלגביה נחלקו הצדדים הנה עצם הטלת הסגר הימי מול חופי עזה. העמדה הטורקית הייתה כי מדובר בסגר בלתי חוקי שנועד להעניש אוכלוסייה אז- רחית. עמדה זו נחלה כישלון חרוץ.

הועדה קבעה כי המצור עצמו הוכרז שנה לאחר השתלטות החמאס על רצועת עזה בשנת 2007, והוא הוכרז כצורך ביטחוני של מדי- נה אשר מצאה עצמה כמטרדה להתקפות בלתי פוסקות (countless attacks), אשר מאז שנת 2001 גרמו לעשרות הרוגים ומאות פצועים,

וקבע כי המצור הימי שהטילה ישראל על עזה הנה חוקי וכי עמדה לה הזכות לעצור ואפילו בכוח את אלו המנסים לפרוץ אותו. המדובר בעמדה הנותנת משנה תוקף למדיניות הישרא- לית ולכן אין ביישומה הפגנת חולשה ישרא- לית, נהפוך הוא. בכלל גם ראוי שהצד הטורקי "ישקול מילים" טרם שהוא תוקף את המדיניות הישראלית.

יש לזכור כי טורקיה, ולא ישראל, היא זו שנמצאה ע"י בית המשפט האירופאי לזכויות אדם כמי שמפרה למשל את זכויותיה של אז- רחית קפריסאית יונית, ברכוש הנדל"ן אותו הותירה מאחור בקרינייה בצפון קפריסין, ואשר נמנע ממנה לממש את זכויותיה בו על ידי של- טונות צפון קפריסין. בית הדין קבע כי טור- קיה תעמוד לדין גם למעשים שהתבצעו מחוץ לטריטוריה הטורקית, בהיותה שולטת למעשה על נעשה בגבולות קפריסין הטורקית. חשוב אפוא שבמסגרת העימות הדיפלומטי הנוכחי, גם המתואר לעיל במאמרנו זה, יילקח בחשבון.

מדינת ישראל בדבר הצער אודות המקרה בה- קשר של תוצאותיו: "the panel considers that an appropriate statement of regret be made by Israel in respect of the incident in light of its consequences".

הנה כי כן, ישראל התבקשה להביע צער ("Regret") ולא התנצלות ("Apologize"). הווה אומר ישראל לא נתבקשה להתנצל על פעולת- תיה הקשורות להטלת המצור ומניעת פריצתו ואפילו בכוח, אלא אך להביע צער בהקשר של תוצאות התקרית: "Israel in respect of the incident in light of its consequences". בכל הק- שור ל"פיצוי" המפורסם, קובע הדו"ח בהמשך הדברים ובאותה הפסקה, כי חשוב ש"מחווה קונקרטי" ("Concrete gesture"), תיעשה על מנת לרפא את הפגיעה ואשר תהא מופנית למשפחות ההרוגים והפצועים, ולכן הדו"ח ממליץ כי ישראל תבצע תשלום לטובתם, לר- בות בשיתוף עם ממשלת טורקיה, כגון הקמת קרן משותפת. גם כאן כדאי לשים לב: "מחווה" ולא "פיצוי".

הדו"ח מציין, כי בהצעתו זו הוא אינו פוסק באשר לאחריות משפטית או חבות וכי למ- רות שההצעה אותה הוא מציע, הנה הצעה לביצוע מעשה פרקטי, המדובר במעשה שהוא בעל חשיבות סמלית לכך שהפרשה הסתיימה ("an end to the matter is at important symbol that the matter is at"). ובהקשר זה ההמלצה הנה שיש- ראל וטורקיה יחדשו יחסים דיפלומטים מלאים וייתקנו את יחסיהם לטובת אינטרס היציבות במזרח התיכון. הווה אומר, קבלת הבעת הצער הישראלית ותשלום פיצויים על ידה - על פי המלצת הדו"ח, משמעותה יישום דו"ח הבדיקה של האו"ם אשר בחן את העובדות והנסיבות

Report of the secretary- General Panel of Inquiry on the 31 May 2010 Flotilla Incident San Remo Manual of International Law Applicable at Sea Armed Conflicts at Sea
 ע"א 7307/14 מדינת ישראל נ' האנייה Estelle (פורסם בנבו, 07.08.2016)
 Loizidou v. Turkey (App no 15318/89) EHRR 1997, 513²

עו"ד יואב הריס, משפט ימי ומסחרי, משרד
 The British Indian Ocean Territory (Constitution) Order, 10 June 2004;
 The matter of the Chagos Marine Protected Area Arbitration, The Republic of Mauritius Vs. The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
 www.mishpati.co.il/lawyers/yoavh

